

3de Internationale Bijeenkomst van Rekenlinialenverzamelaars

Harrie van Dooren

Op vrijdag 12 september 1997 vond in Stein, bij Nürnberg de 3de Internationale Rekenlinialenverzamelaars Bijeenkomst plaats.

Het ontmoetingspunt was het kasteel van Faber-Castell, een imposant gebouw met ruimte genoeg voor een swap-room, gehoorzaal en een plaats waar de drankjes en de hapjes konden worden genoten. In een kleiner zaaltje werd in vitrines een overzicht gegeven van de rekenliniaal-activiteiten van Faber-Castell.

Onze Kring werd door acht Nederlandse en vier buitenlandse leden vertegenwoordigd, velen in gezelschap van hun partner,.

Veel van de verweg-wonende deelnemers hadden elkaar al ontmoet en begroet op de avond voorafgaand aan de bijeenkomst in het Süd-West-Park Hotel. Vlak bij het hotel, in Gasthaus Valentins, werden bij een gezamenlijk dinertje de eerste persoonlijke contacten gelegd.

's Morgens, bij aankomst in het kasteel, werden we hartelijk begroet en voorzien van het gebruikelijke naamplaatje. De deelnemende heren ontvingen, in een ter gelegenheid van deze bijeenkomst gewaarmerkt etui, de fraai ogende Faber-Castell 'Addiator' 67/54 Rb Darmstadt, een kostbaar en onder verzamelaars gewild item, en een 'Hochfeiner Schreibleistift'. De begeleidende dames mochten een etuitje met daarin een vijftal make-up potloden van gerenommeerde merken in ontvangst nemen.

In een van de zalen stond de 'aangeklede' koffie al klaar. De meesten haastten zich daarna, soms nog met hun koffie in de hand, onmiddellijk naar de ruil tafels die in een aangrenzende zaal stonden opgesteld. Er ontstond al meteen een levendige (ruil)handel.

Eveneens in deze zaal, had **IJzebrand Schuitema** zijn Aristo-rekenlinialen-presentatie opgesteld plus nog enkele panelen met in totaal ruim 50 rekenlinialen voor diverse speciale doeleinden. Bij elkaar 9 meter lang, zo'n 11 m² (!) in oppervlak. Hij had de uitvoering opnieuw verbeterd waardoor de verschillende afzonderlijke facetten van het onderwerp 'rekenliniaal' erg duidelijk naar voren kwamen.

Andere presentaties waren verzorgd door:

- **Hans Dennert** met enkele oudere uitvoeringen van D & P en een heel interessante liniaal in de vorm van een driedelige cilinder,
- **Harald Riehle** met enkele panelen met belangwekkende linialen en schijven uit de veeljarige IWA-productie,
- **Rodger Shepherd** die een aantal Pickworth manuals toonde, ter illustratie van zijn voordracht.

Dieter von Jezierski, als vertegenwoordiger van het organiserend team, was de hele dag alom aanwezig om waar nodig iemand op een zeer vriendelijke wijze behulpzaam te zijn. **IJzebrand Schuitema** kreeg te elfder ure de opdracht toegeschoven, de verschillende sprekers 'aan elkaar te praten'. Een taak die hij, op de manier die we van hem kennen, uitstekend uitvoerde.

Om 10 uur werden we officieel welkom geheten door **Anton Wolfgang Graf von Faber-Castell**. Hij gaf aan, deze bijeenkomst op deze lokatie, zeer op prijs te stellen. Hij gaf daarna een korte schets van de ontwikkelingsgeschiedenis van het huis Faber-Castell.

Na afloop van de bijeenkomst merkte hij op dat hij blij verrast was door de zo grote belangstelling die er voor de rekenlinialen en de geschiedenis er van, is ontstaan.

Omdat rekenlinialen verzamelen een bij uitstek mannenaangelegenheid schijnt te zijn, was er voor de begeleidende dames een excursie naar Nürnberg georganiseerd, die direct na het welkomswoord van de Graaf begon. Naar de reactie van de dames te oordelen werd dit erg op prijs gesteld.

Dr. Joachim Fischer gaf een indrukwekkend relaas van de ‘hobby’ van Napier (1550-1617); het formuleren van wiskundige functies en zijn getaltheorie in de vorm van tafels. Napier werkte er twintig jaar aan en maakte daarbij slechts één fout. Daarbij moet men bedenken dat elk getal berekend moest worden zonder gebruik te kunnen maken van logaritmetafels (!). Pas in 1889 werd zijn werk vertaald in het Engels.

De meer dan 75-jarige ontwikkelingsgeschiedenis van IWA werd door **Harald Riehle**, de enige nog actieve rekenlinialenfabrikant in Duitsland, gepresenteerd. Aan de hand van vele voorbeelden schetste hij de toegepaste technieken die bij het maken van ‘schuiftabellen’, zoals de rekenlinialenverzamelaar ze noemt, werden en worden gehanteerd. Het succes van deze hulpmiddelen, met name voor promotiedoeleinden, komt tot uitdrukking in de nog steeds omvangrijke productie en verkoop. Harald had speciaal voor de deelnemers een cadeautje: een pakketje van een aantal schuiftabellen/schijven waaronder de mooi uitgevoerde IWA 10201, een Franstalige ‘rekenliniaal’ voor de handel, met twee schuiven, om op de juiste wijze bestellingen te kunnen plaatsen.

Rodger Shepherd, medeoprichter van de Oughtred Society, vertelde in het Duits (!) over de Engelse handleidingen die Pickworth voor Faber rond 1900 maakte. Toegelicht met voorbeelden trachtte hij de ontwikkelingsgeschiedenis van deze handleidingen te verduidelijken. Günter Kugel vulde hem waar nodig aan.

Dr. Hartmut Petzold, van het Deutsches Museum te München, gaf zijn visie op het fenomeen verzamelen en de belangrijke functie van de gespecialiseerde verzamelaar daarin voor musea.

In de voordracht van **Dieter von Jezierski** vertelde hij over de Duplex rekenlinialen, met name die van Faber-Castell. Waarom bleef de traditionele ‘simplex’ liniaal zolang de Duitse markt beheersen, met als gevolg dat pas rond 1935 de duplex door Faber-Castell werd geïntroduceerd? Interessant was te horen hoe fabrikanten soms zeer inventief te werk moeten gaan om bij het maken van een product zoals rekenlinialen, bestaande patenten te omzeilen.

De dag op het kasteel, die werd onderbroken door koffiepauzes en een uitstekend verzorgde lunch, werd afgesloten door een Faber-Castell promotiefilm. Daarin werd de geschiedenis van de familie en de fabricatie van ... potloden, ‘flitsend’ in beeld gebracht. Jammer dat de filmmaker meer aandacht leek te hebben besteed aan de snel wisselende beelden dan aan de eigenlijke productiegeschiedenis.

De dames waren inmiddels ook weer gearriveerd. Voor de liefhebbers, vrijwel iedereen, werd in twee groepen een rondleiding door het in neo-romaanse stijl opgetrokken kasteel gemaakt. Naast bewondering voor de fraaie en luxe vormgeving van het interieur met de vele Art Nouveau-elementen, kwam de ‘oer-Hollandse’ nuchterheid naar voren in opmerkingen over onderhouds- en stookkosten.

Met de bus gingen we naar het gezamenlijk diner in een plaatselijk restaurant, Sissy’s Kuhstall, als besluit van deze bijeenkomst. Vooruitlopend op de 4e Internationale Bijeenkomst volgend jaar te Zürich, bespraken twee Zwitserse vrienden bij de koffie in ‘geheimtaal’, het Schwyzerdütsch, al vast wat details (Zie ook ‘4th Int.

Meeting ...' elders in dit nummer).

Enkelen van de deelnemers hebben de volgende dag op eigen gelegenheid nog de grote vlooiemarkt, te vergelijken met de 'Koninginnedagmarkt' bij ons, in Nürnberg bezocht.

Recapitulatie.

Het kenmerk van de ontmoeting was vooral het plezierige gevoel van hartelijkheid, bijna vriendschappelijkheid van de deelnemers onderling.

De onderwerpen van de voordrachten waren de moeite waard. Helaas bleek dat niet iedere spreker de begaafdheid bezit zijn onderwerp op een boeiende wijze te brengen. Weinig waardering is op te brengen voor iemand die een tekst voorleest. Alhoewel het getuigt van respect voor het gastland; het door een buitenlander een in het Duits gestelde tekst voorlezen schiet in dit geval zijn doel voorbij.

Natuurlijk speelde de 'ruiltafel' een belangrijke rol, immers iedere deelnemer wil graag zijn verzameling door ruilen of tegen minimale 'vriendenprijsjes' uitbreiden. Aardig (?) was te constateren dat met name de Amerikaanse prijzen ver boven de onze liggen.

De presentatie van IJzebrand kreeg naarmate de dag vorderde steeds meer belangstelling. Het is typerend voor de mentaliteit van de verzamelaar dat zonder een spoor van jaloezie met bewondering werd gereageerd op de veelzijdigheid en presentatievorm van zijn collectie.

Het bleek dat met Engels als voertaal de communicatie in een veeltalig gezelschap overwegend goed verloopt. Soms 'verviel' iemand in zijn landstaal, maar dan was er altijd wel een behulpzame tolk in de buurt, of er ontstond een mengtaal van bijvoorbeeld Engels-Duits aangevuld met toelichtende gebaren.

Al met al een bijzonder geslaagde meeting.